

Carta de

SANTIAGO

Saludo

1 ¹Yũ, Santiago, marí Pacu, bairi marí Quetiupau Jesucristo mena na paabojari majõcu añirí, ati carta mena mujããrê woajou yu átiya. Mujãã, Israel yepa macãana, puga wãmo peti rupore puga pênirõ cãnacã poari majũ caãnimiricãrã, ãmerê nipetiropu caãbataricarãrê mujãã woajou yu átiya.

La sabiduría que viene de Dios

²Mujãã, yu bairãrê bairo caãna, yu yaye quetire tũgopeoya mai: Ape rũmu mujããrê roro tãmuoriquê caetaata, tie mena tũgoña yapapuaeticõãña. Tiere useaniriquê mena mujãã catũgoñarõ ñuña. ³Noo ricaati mujããrê caetari rũmu caãno, “iÑugaro! iDios mena tũgoñatutuari yua, marí nucãcõãgarã!” mujãã caãta, nemojãñurõ mujãã tũgoñanetõomasigarã. Merê mujãã masiña tiere. ⁴Bairi tie tũgoñatutuariquere caroaro maijũgoya, mujããrê ñe ùnie to carusaetiparore bairo írã. Bairi nocãrõ majũ catũgoñanetõomasirã añirí, camasã cañurã ñe ùnie ãnimasiriquê carusaena majũ mujãã ãnigarã.

⁵Bairi ni jicãũ ùcũ jicã wãmerê camasipeyocẽ cũ caãmata, Diore cũ jënimasĩñami. Bairo cũ cajëniata, cũ

jogumi Dios cũ cajënerijêrê. Camasã nipetiro nocãrõ na caboro cãrõ masiriquêrê na jogumi, cũ na cajëniata. “¿Nopëirã tocãrõ majũ mujãã jëniñati?” iëtĩgumi Dios. ⁶Bairãpua, “iJããrê joecumi!” i tũgoñaena, jëniña. Dios mena tũgoñatutuari mujãã cajënerõ boya. Dios mena catũgoñatutuacẽ pũame ria capairiya oco turire bairo niñami. Wino jũgori tiere aperopũ, aperopũ capapubatorerore bairo niñami. ⁷⁻⁸Bairo caãcũ jicã rũmu jicã wãmerê boyami cũrê Dios cũ caãtibojapeere. Ape rũmurê bairo boetiyami. Bairo jeto tũgoñanucũñami. Bairo catũgoñaũ pũame, “Yũ caborore bairo jeto átigumi Dios,” i masiẽcũmi.

⁹Tunu apeyera ni ùcũ cabopacau nimicũã, Jesure caĩroau pũame cũ useaniãto. Cũ roque Dios cũ caĩñajoro pũamerê cabugoro macããcũ mee niñami. ¹⁰⁻¹¹Capee cacũgou pũame oó yoaro caãmerõrê bairo caãcũ niñami. Muipũ butioro cũ caasiro jũgori, oó yoaro mee jĩniyasicoaya. Torea bairo baigarãma na capaarije watoa capee apeye ùnierê cacũgorã pũame. Na cũã yasicoagarãma. Bairi ni jicãũ ùcũ capee cacũgou Jesure caĩroau cũ caãmata, cũ useani tũgoñaãto. “Capee yu cacũgomiatacũãrê, Dios cũ caĩñajorore yu yaye caãnimajũrijê mee niña,” qũĩ useani tũgoñaãto.

Pruebas y tentaciones

¹²Useanirĩ niñami ni jĩcāũ ũcũ wātĩ cūrē cũ caĩbusujārĩjērē tũgomicũā, catũgoñanetōmasĩ majũ. Bairo caācũ majũ cũ caānoi, Dios puame cũ mena cũ catũgoñatutuarijere masĩmajũcōāñami. Bairo masĩrĩ yeri capetieti pũnarē cũ jogumi, cūrē camairārē cũ caĩjũgoyeticũrĩcārōrērē bairo yua. Tie cũ cajorije puame corona,* caatũeperi majōcũ cũ canetōrĩjē wapa cũ cawapatari beto corona beto netōjāñurō caroa majũ niña.

¹³Tunu bairoa Dios puame carorije caāpei niñami. Tunu ni ũcūrē carorijere caātiroti mee niñami. Bairi ni ũcũ rorije cũ catāmũorĩ rũmu caetaro, Diore roro qũĩ tũgoñaeticōāto. “Dios puame roro yũre átĩ ññau ácumĩ, ¿dope bairo cũ ácuati añi? ĩ,” qũĩ tũgoñaeticōāto. ¹⁴⁻¹⁵Bairo puame roque niña, ni jĩcāũ ũcũ roro cũ catāmũoata: Cañijũgoripauere cũ majũā cũ catũgoñarĩjē mena roro átigayami. Tie cũ catũgoñarĩjē caetapetiro yua, cũ caátigarijere átimasĩcōāñami. Bairo cũ caáticōāmata, Dios tũpũ ámasĩētĩgumi. Cayasiricure bairo tuagumi yua.

¹⁶Bairi mujāā, yũ bairārē bairo caāna, yũ camairā, cariape tũgoñaña. “Dios puame roro marĩrē átĩ ññau ácumĩ,” caĩtũgoñarārē bairo baieticōāña. Na majũā ĩtorā átiyama, bairo na caĩtũgoñaata. ¹⁷Ati yepa macāājē cañurijē nipetirije caānie, Dios jōbui caācũ marĩrē cũ cajorique majũ niña. Muĩpũre, bairi ñocōā cūrē caqũēnorĩcũ cũ cajorique majũ niña. Cũ puame tiere ape wāme átĩwasoetiyami. Cañũu majũ nicōā ninucũgumi tocānacā rũmua. ¹⁸Torecũ, cũ pũnaarē bairo marĩ añio joroque marĩ ámi, cũ cabojũgoricarorea bairo. Cũ yaye quetire cariape cañnierē marĩ

masĩōwĩ, yũ pũnaa cañnijũgorā na āmarō, ĩ.

La verdadera religión

¹⁹Bairi mujāā, yũ bairārē bairo caāna, yũ camairā, tũgopeoya yũ caĩrĩjērē: Mujāā tocānacāũpua caroaro tũgopeoya caroa queti na caquetibũjurijere. Cotericaró mano tũgousaya. Busugarā jũgoye puame mujāā yeripũ tũgoñaña mai. Jicoquei ĩ wiyōeticōāña. Tunu bairoa asiarique cūrē jicoquei asiaeticōāña. ²⁰Dios puame caasiau cũ caátiere ĩñajesoetiyami. Bairi marĩ caasiaro boetiya. ²¹Bairi nipetirije roro mujāā caátiere jānacōāña. Mujāā yeri pũnapũ paio roro mujāā catũgoñarĩjē cūrē pugani tũgoñanemoeticōāña. Caroaro mena tũgousaya Dios yaye queti mujāā catũgousajũgoriquere. Tie quetire tũgousarā yua, roro mujāā cabairijere mujāā netcōāgarā.

²²Bairi Dios yaye quetire tũgorique jeto boetiya. Tiere tũgori bero cũ caátitrotirije cūrē marĩ caāto ñña. Tore bairo mujāā caāpericōāta, mujāā majũā caĩtorārē bairo mujāā baibũjiorā. ²³⁻²⁴Dios yaye quetire tũgomicũā, cũ caĩrotirore bairo caāpei puame atore bairo niñami: Jĩcāũ ũcũ caũmu ēñoorōpũ cũ riapere caĩñaurē bairo niñami. Bairo ĩñarĩ bero, āmejorenucā, tocārōā yoaro mee masiriticoacumi cũ riapé cũ cabauatajere. Cūrē bairo niñami Dios yaye quetire tũgomicũā, cũ carotirijere caāpei. ²⁵Apei puame Dios yaye quetire tũgori bero, tiere masiritietiyami. Bairo masiritietiri yua, Dios cariape cũ carotiriquere ñe ũnie rusaetore bairo tũgoñanucũñami. Tie cũ carotirique puame caroaro marĩ yeri cutio joroque marĩ átiyu. Bairi Dios cũ carotiriquere caátĩacũ añirĩ, tiere jānaētĩñami. Cũ roque useanirĩqũē mena cũ caátiere átimasĩgumi.

²⁶Tunu bairoa ni ūcū, “iDiore camasī yu āniña!” caī nimicūā, noo cū caboro roro cū caīrijērē cū cajānamasīētīcōāta, cū majūā itou ātiyami. Bairo cū majūā caītoure bairo cū caāno jūgori yua, “iDiore camasī yu āniña!” cū caīrijē pūame wapa maa. ²⁷Bairo ātaje pūame űña: Roro cabairārē, camasā uparā mánarē, bairī cawapearā rōmirī cūārē caroaro na marī cajuátinemorō űña. Tunu bairoa ati yepa macāāna roro na caátore bairo marī caápero űña. Tore bairo marī caápata, Diore camasīrā majū marī ānigarā, Dios cū caīñajoro.

Advertencia contra la discriminación

2 ¹Mujāā, yu bairārē bairo caāna, yu camairā atore bairo űnemoña mujāārē tunu: Mujāā, marī Quetiupau nocārō caroūre caīroarā ānirī, nipetiro camasārē jīcārōrē bairo na űñaña. Pairo cadinero cūgori majā, cacūgoena cūārē nucūbūgoeticōā na baieticōāña. Jīcārōrē bairo na űñaña. ²Ī cōnarī mujāārē yu quetibūjupa mai: Jīcā rūmu jīcā poa macāāna na cañbueneñarī rūmu caāno jīcāñ caepe cacūgou jāāetayupu. Cū pūame anillo oro betoori, bairī caroa jutii cūārē cajāñāátacu āñupū. Cū bero cabopacau, cabucu juti cajāñāátacu cūā jāāetayupu. ³Bairo na cajāāetaro űña, atore bairo qūñūparā caroa jutii cajāñāurē: “Ato ruiya caroapau,” qūñūparā. Apei cabopacau pūamerē: “Mua noo mu caboro nucūña,” o “Toa yepau ruicōāña,” qūñūparā. ⁴Bairī mujāā cūā tore bairo mujāā caápata, űñētiña Dios cū caīñajoro. Mujāā, “Āni pūame caānimajūū ācūmi,” ĩrī, roro caāmeoñābeserārē bairo mujāā baibujiorā, bairo mujāā caápata. Roro catūgoñarīqūē cunarē bairo āna, tore bairo mujāā átibujiorā.

⁵Mujāā, yu bairārē bairo caāna, tūgopeoya atiere: Ati yepa macāāna cabopacarārē na beseyupi Dios, cū mena butiuro na, catūgoñatutuarā majū na ānio joroque ĩ. Tunu bairoa na cūā cū carotimasīrīpau caāna na caāniparore bairo ĩ, na beseyupi. Cū caījūgoyeticūrīcārōrēā bairo nipetiro camasā cū camairā cū tūpu na caāno bojūgoyupi. ⁶Bairo Dios cabopacarārē cū cabomiatacūārē, mujāā pūame narē na tūgoñaboo joroque na mujāā átinucūña. ¿Cadinero cūna pūame mee mujāārē tutuaro na roti epeetinucūñati? ¿Na mee mujāārē űnerī quetiuparā cañābeserā tūpu na űñēpérinucūñati? Na űna roque bairo mujāā átiepenucūñama. ⁷Nipetiro camasā, “iJesucristo yarā űñama!” mujāārē ĩñama. Bairī mujāā pūame cū wāme, caroa wāmerē cacūgorā nimirācūā, ĩnopēirā Jesucristo wāmerē caīboyetiepenucūrā pūamerē na mujāā boyati?

⁸Marī Quetiupau cū caroticūrīqūē caānimajūrījē atore bairo quetibūjupa cū ya tutīpu: “Mu mena macāācūrē cū maña mu rupaure mu camairōrēā bairo,” ĩ quetibūjupa. Bairī mujāā pūame tore bairo jeto mujāā caápata, nipetiro camasā cabopacarārē, bairī cadinero cūna cūārē jīcārōrē bairo mairī, cariape caānarē bairo mujāā ānibujiorā. ⁹Tore bairo nipetiro camasārē jīcārō tūni na mujāā caīroaeticōāta, roro caāna mujāā ānibujiorā. Bairī carorije cawapa cūgorārē bairo mujāā tuabujiorā, Dios yaye cū caroticūrīcā wāmerē caáperā ānirī yua. ¹⁰Torecū, ni jīcāñ ūcū Dios cū caroticūrīqūē caepe wāmerē caroaro átiepomicūā, baipua jīcā wāmerē cū caápericōāta, nipetirije Dios cū caroticūrīqūērē canetōñucūñērē bairo tuayami. Nipetirije carorije wapa cacūgoure bairo tuayami yua.

¹¹ Dios p̄ame atore bairo ĩcũñupĩ: “Mujãã n̄moa caãmerãrẽ na ñe epeeticõãña.” Tunu bairoa ape wẽẽp̄u atore bairo ĩcũnemoñupĩ: “Camasãrẽ na pajĩareeticõãña,” ĩcũñupĩ. Bairi ni ũcũ aperã n̄moarẽ cañe epeetinucũ nimicũã, camasocure capajĩarĩ majõcu cũ caãmata, nipetirije Dios cũ caroticũrĩqũrẽ cabaibotioure bairo qũĩñagumi Dios.

¹² Bairi mujãã, Dios cũ caquetibujucũrĩqũrẽ jũgori caĩñabese ecoparã ãnirĩ, caroaro ãnajẽcusa. Caroa wãme bus̄uya. Carorije ĩetĩcõãña. Cũ caroticũrĩqũrẽ p̄amerẽ marĩ caápara, caroaro marĩ ãnimasĩgarã. ¹³ Bairi noa ũna aperãrẽ bopacooro na na caĩñaeticõãta, na cũãrẽ bopacooro na ĩñaetibujomi Dios, na caátajere ĩñacõnarĩ na cũ caĩñabeseri rũmurẽ. Aperãrẽ bopacooro caĩñarã p̄ame roque caroaro netõgarãma ti rũmurẽ.

Hechos y no palabras

¹⁴ Mujãã, yu bairãrẽ bairo caãna, ni jĩcãũ ũcũ, “Dios mena yu tũgoñatutuaya,” caĩ nimicũã, caroaro átajere cũ caápericõãta, cũ caĩrĩjẽ wapa maniña. ¿Bairo cũ caĩrĩjẽ jũgori caroaro cũ netõãtĩ? Netõẽcũmi.

¹⁵ Atope bairo mujããrẽ ñi quetibuju cõñapã mai: Mujãã yau jĩcãũ, o mujãã yao jĩcãõ jutii mani, ugarique mani cabairã nibujiorãma. ¹⁶ Bairi ni ũcũ mujãã mena macããcũ narẽ bocãri atore bairo na ĩbujioumi: “Caroaro ãña. Tũgoñarĩqũrẽ paiticõãña. Ugariquere, jutii cũãrẽ tãmurĩ mujãã bõcagarã,” na ĩbujioumi. Bairo ĩmicũã, na cabopacarijere na joetibujioumi. Bairo cũ caĩrĩjẽ wapa maniña. ¹⁷ Torea bairo ni ũcũ, “Dios mena yu tũgoñatutuaya,” caĩ nimicũã, aperãrẽ bopacooro ĩnarĩ na cũ cajuápericõãta, cũ caĩrĩjẽ wapa maniña.

¹⁸ Bairo yu caĩrõĩ, jĩcãũ mujãã mena macããcũ atore bairo ĩbujioumi: “Jĩcããrã, ‘Dios mena marĩ catũgoñatutuario jeto ñuña,’ ĩ quetibujuyama. Aperã ĩñama: ‘Marĩ catũgoñatutuario jũgori mee, caroaro marĩ caáto roque ñuña,’ ĩ quetibujuyama,” ĩbujioumi jĩcãũ mujãã mena macããcũ. Bairo cũ caĩmiatacũãrẽ, atore bairo cũ ũcũrẽ ñiña: Yu p̄ame caroaro mu caátiere ĩñaẽtĩrĩ, “Dios mena catũgoñatutuau ãcũmi,” murẽ ñi masĩetĩña. Cariapea yu caátiere mu caĩnarĩjẽ jũgori roque, “Caãnorẽ bairo Dios mena tũgoñatutuayami,” yu mi masĩcõãña. ¹⁹ Tunu bairoa, “Dios jĩcãũã niñami marĩ caĩroau. Apei maniñami,” mi masĩña. Bairo mu caĩmasĩrõ ñumirõcũã, caroaro etaetiya. Wãtĩ yeri p̄una cũã, “Dios jĩcãũã niñami,” ĩ masĩcõãñama. Bairo irã, nanarĩ uwirãma.

²⁰ Bairi, “Dios mena yu tũgoñatutuaya,” caĩ nimicũã, caroaro átajere cũ caápericõãta, cũ caĩrĩjẽ wapa maniña, Dios cũ caĩñajoro. iTame! iMu p̄ame catũgoñamasĩẽcũrẽ bairo mu tũgoñaña! ¿Marĩ ñicũjãã na cabairiquere mu masiriticoati? ²¹ Marĩ ñicũ ãnacũ, Abraham p̄ame, cũ macũ Isaare cũ pajĩarĩ, cũ rupauri ãnajẽrẽ joemugõ jogamiñupũ, Dios cũrẽ cũ carotiroi. Bairo cũ caátigarijere ĩnarĩ, Dios p̄ame, “iBairo ápericõãña!” qũĩrĩ, carorije wapa cacũgoecure bairo qũĩñañupũ Dios Abrahãrẽ. ²² Torea, Abraham cũ caátajere tũgoñarĩ atore bairo mujãã ĩ tũgoñamasĩña Abrahãrẽ: “Caroaro cũ catũgousarijere jũgori Dios mena cũ catũgoñatutuarijere cũ áti ĩñoñupĩ Abraham Diore. Tunu bairoa cũ caátajere jũgori Dios mena cũ catũgoñatutuarijere p̄ame ñe ũnie rusaeto tuayupa Abrahãrẽ,” mujãã ĩ tũgoñamasĩña. ²³ Torea bairo ĩ

quetibujayupa Dios ya tutipɨ na caquetibujəwoacūriqūē: “Abraham Diore cū catūgoñatutuarije jūgori carorije cawapa cūgoecure bairo qūīñanupī.” Bairo, “Abraham, Dios bapa majū niñami,” qūīñuparā nipetiro camasā cūrē.

²⁴Bairo Abraham ānacū cū cabairiquere tūgoñamasirī, atore bairo mujāā nipetiro mujāā ī masīña: “Ni jīcāū ūcū Dios mena cū catūgoñatutuarije jeto meerē caroaro cū caátie cūārē átirotiya, carorije wapare cacūgoecure bairo tuagɨ, Dios cū cañajoro,” mujāā ī masīña. ²⁵Tunu Abraham ānacūrē bairo baiyupo apeo Rahab caūmua mena caepewapatamiricō cūā. Cō puame cō ya macārē Josué cū cañnarutirotijoricārē na yasio cūgoyupo cō ya wiipɨ, yɨ yarā narē na pajīārema, īo. Cabero maa cūārē na īñoñupō na carutitunuápawārē. Bairo cō caátore īñarī, Dios puame carorije cawapa cūgoecore bairo cō īñanupī. ²⁶Bairo bai yua, marī rupaɨpɨ marī yeri pūna camanicōāta, cariyasicoatanarē bairo marī āniña. Torea bairo, “Dios mena marī tūgoñatutuaya,” caīrā nimirācūā, caroaro átajere marī caápericōāta, marī caīrījē wapa maniña. Cariyasicoatanarē bairo marī āniña Dios cū cañajoro, caroa ūnierē caáperā marī caāmata yua.

La lengua

3 ¹Mujāā, yɨ bairārē bairo caāna, tūgopeoya mujāārē yɨ caquetibujurijere: Capāārā majū na caāno boetiya mujāārē caquetibujuparārē. Merē mujāā masīña: Jāā ūna quetibujuri majārē netōjāñurō jāā caátajere īnacōñarī jāā īñabesegumi Dios. ²Marī nipetiro jīcā

rūmurē roro marī átinucūña. Bairi ni jīcāū ūcū jīcā wāme ūno rorije caīcē puame caróú majū niñami. Bairo caācū ānirī, roro cū catūgoñarījērē ēñotamasīcōāñami.

³Mujāā yɨ quetibujɨ cōñapā mai: Marī caballore cū riseropɨ āpōā betore tujāārī, ti beto mena jūgori cū marī tūgāñe tunuonucōmasīña. Caballo pai cū caānimiatacūārē, ti betoaca mena jūgori cū marī tūgāñe tunuonucōmasīña. ⁴Torea bairo niña cūmua capairiya riare capēñaricā cūā. Ti cūmua pairi cūmua caānimiatacūārē, bairi tunu wīno tutuaro capapu jogamiatacūārē, ti cūmuarē cawatɨ puame noo cū caboropɨ watujo masīñami ōcāpāīācā, tiare watujoricapāīācā mena jūgori.

⁵Torea bairo niña marī ñemerō cūā. Ōcārōācā nimirōcūā, capee busmasīña. Peero cūā ōcā peeroaca mena jīñatuajūgoata, cabero pairi peero ámasīña. Capee majū ūñeyea. ⁶Marī ñemerō cūā peerore bairo niña. Ati ūmurecōo macāājē carorijere īmasīña marī rupaɨ macāātō ñemerō puame, ōcārōācā nimirōcūā. Apeye, apeye capee busya marī ñemerō. Bairi marī yeri royetuanucūña, rorije to mena marī caīrōī. Wātī tore bairo cū caīrotiro jūgori rorije marī busya. Bairi marī cabuiaro beropui marī yerire royetujūgoatō, marī cayasiropɨ marī royetujānaña marī ñemerō.

⁷Camasā puame nipetiro waibutoare, minia cūārē, pīnoa cūārē, ria capairiya macāāna cūārē na canubutioricarārē bairo na ānio joroque átiyama. Bairo átiyaparori yua, na cabore bairo na átirotimasīñama. ⁸Bairo narē na caátimasīmiatacūārē, ni jīcāū ūcū marī ñemerōrē rotimasīēcūmi. Marī ñemerō carotimasīā mano niña. Āñā cū cabacaro, cū nima cū cajorore

bairo niña marī busurique carorije. Camasārē popiye na baiō joroque na marī átiya marī ñemerō mena jūgori.

⁹Marī ñemerō mena Dios, marī Pacu majūrē cū marī basapeoya. Ti ñemerō menaina tunu aperārē roro na marī busupaiya. Dios cū cabaurijere bairo cabaurā caāna na cañnimitacūārē, roro na marī busupaiya. ¹⁰Ti ñemerō menaina Diore cū marī basapeoya. Tunu ti ñemerō menaina camasārē, “Roro na baiáto,” marī ī busunucūña. Yū yarā, bairo marī caīata, ñuētīña. Bairo boetiya. ¹¹¿Oco cawitiri opere, oco caroa, oco carorije cūā jicāpaurea to witinucūñati? Bairo witietinucūña. ¹²Mujāā, yū bairārē bairo caāna, tunu bairoa higuera yucu puame, ¿aceituna* rícare to ríca cūtinucūñati? Tie meerē ríca cūtinucūña. Tunu bairoa usewū puame, ¿higos* wāmerē to ríca cūtinucūñati? Tie meerē ríca cūtinucūña. Jīcā wāmeena puga wāme ríca cūperiya. Jīcā wāme jeto ríca cūtinucūña. Torea bairo oco caocarije cawitiri ope oco opereā oco caocaetie cūā jīcā opereā witimasīētīña. Bairi marī puame jīcā rūmu caroaro busū, ape rūmu roro busū marī caīata, ñuētīña.

La verdadera sabiduría

¹³Bairi ni jīcāū ūcū mujāā mena macāācū catūgoñamasī cū caāmata, caroa ūnierē cū caáto boya. “¡Yū jeto yū átinētōcōāgu!” ī tūgoñaecū caroa ūnierē cū caáto boya. Bairo cū caápata, nipetiro camasā caroaro cū caátīānimasīrījērē masīgarāma. ¹⁴Apei mujāā mena macāācū cū yeri pūnapū apei cū caānierē roro cū caīñaugaripeata roque, ñuētīña. Tunu, “¡Yū jeto yū masīña yū caátipeere!” cū caīata, ñuētīña. Cū puame, “¡Camasī yū āniña!” caī nimicūā, bairo mee

niñami. ¹⁵Cū camasīrījērē puame ati yepa macāāna na catūgoñarījērē bairo niña. Tiere joetiya mi Dios. Wātī puame tie ūnie tūgoñarījērē na jonucūñami camasārē. ¹⁶Bairi noo ūno caāna, aperā na caānierē roro caīñaugaripeari majā na caāmata, o “¡Jāā jeto jāā masīña jāā caátipeere!” caīrī majā na caāmata, jīcārōrē bairo ānimasīētīñama. Carorije tocānacā wāmerē āmeo átinucūñama na ūna na caānorē.

¹⁷Dios cū camasīōrījērē cacūgorā puame nipetiro camasā watoare caroaro caānarē bairo átiāniñama. Tunu bairoa roro átajere āmeo áperinucūñama. Camasārē caroaro na īroanucūñama. Aperā roro cabairārē bopacooro na īñañama. Bairi nipetiri wāme caroare átinucūñama, caroaro cariape cabusurā ānirī. ¹⁸Bairi noa ūna caroaro ānajērē cajūgoátīānigarā puame cariape caroa macāājērē quetibujū masīgarāma. Bairo na caquetibujūrīje puame oterique cabūtirore bairo camasā yeripū butijūgoyecutigarā caroa macāājē. Camasā puame caroaro ānimasīgarāma na caquetibujūrīje jūgori yua.

La amistad con el mundo

4 ¹¿Ñe jūgori roro mujāā āmeo tutiyati? Mujāā majū mujāā yeri pūnapū roro mujāā caátigatūgoñarījērē jūgori roro mujāā āmeo tutiya. ²Apeye ūnierē mujāā bomiña. Bairo bomirā yua, aperā cacūgorārē na mujāā pajīāganucūña. Tunu bairoa aperā yayere īnarī mujāā ūgaripeaya. Bairo butioro īñaugaripeari, roro mujāā átiya, tiere bomirā. Aperā cacūgorārē roro na mujāā tutinucūña. Tunu bairoa mujāā caborijere mujāā bócaetinucūña, Diore mujāā cajēnietīē wapa jūgori. ³Diore mujāā jēniña bairāpua.

Bairo jēnimirācūā, caroaro mujāā jēnietinucūā. Mujāā rupau caátigarije jetore tūgoñarī, roro cū mujāā jēniña. Torecū, mujāā cajēnirījērē yuetiyami Dios.

⁴Mujāā jīcā rūmurē Diore cū boo, ape rūmurē cū boeti, mujāā cabaiata, jīcāo cō manapū mena caānimasiēcōrē bairo mujāā āniña. “Noa ūna ati yepa macāājērē roro caugaripea netōrā pūame Diore caññaterārē bairo niñama,” ¿mujāā ī tūgoñaētīñati? Ni jīcāū ūcū ati yepa macāājērē roro cū caugaripeanetōata, Diore caññateire bairo caācū nicōāgūmi.

⁵Torea bairo quetibujuya Dios yaye cū caquetibujucūrīqūē cūā: “Marī Pacu pūame Espírītu Santo marī yeripū cū cajoricure cū mainetōmajūcōāñami. Torecū, apei yeri pūna roquere marī yeripū marī cacūgoro boetimajūcōāñami,” ī quetibujuya Dios yaye busūrique. ⁶Bairi marīrē mairī juátigūmi. Tunu cū yaye busūrique aperaupū, atore bairo ī quetibujuya: “Jāā jeto jāā masīña jāā caátipeere, caīrārē na caátigarijere na ēñotayami Dios. ‘Dios jeto masīñami,’ caīrā roquere caroaro mena na juátinucūñami,” ī quetibujuya Dios busūrique.

⁷Bairi Dios cū caborore bairo jeto ása. Wātī mujāārē cū cabusujārījērē tūgousaeticōāña. Bairi wātīrē, “Mu caīrōrē bairo jāā áperigarā,” tutuaro mena cū mujāā caiata, tocārōā yua mujāā patowācō jānacōāgūmi. ⁸Diore cū tūgoñaña, tame! Bairo mujāā catūgoñarō, cū cūā mujāā tūgoñagūmi. Mujāā, carorije caāna ānirī roro mujāā caátinucūrījērē jānacōāña. Caroa jetore ása. Tunu bairoa mujāā, rīcaati catūgoñarā roro mujāā catūgoñarījērē jānacōāña. “Diore camairā nimirācūā, ati yepa macāājērē

roro marī caugaripearo ñurō,” mujāā caītūgoñarījērē jānacōāña. ⁹Roro mujāā caátiere tūgoñarī, tūgoña yapapuarotiya. Otiricarō cārō tūgoña yapapuaya. Boyetiricarō ūnorēā, otirotiya. Useanirīcārō ūnorēā, yapapuarotiya, roro mujāā caátiere tūgoñarī. ¹⁰Bairo mujāā tocānacāupūa marī Quetiupaure, “Cañuecū yū āniña. Bairi bopacooro ñiñagu,” qūī busūqūēnoña. Bairo mujāā caīrō, marī Quetiupaū pūame mujāā netōōgūmi. Cū caññajoro caānimajūrārē bairo mujāā ānio joroque mujāā ātigūmi.

No juzgar al hermano

¹¹Mujāā, yū bairārē bairo caāna, āmeo busūpaieticōāña. Ni jīcāū ūcū cū yaure roro cū cabusupaiaata, o cū caátiere roro cū caññabeseata, Dios, “¡Ámeo maiña!” cū caīroticūrīqūērē cabotioure bairo baiyami. “¡Dios netōrō yū masīña!” caīrē bairo niñami. ¹²Jīcāūā niñami cañurījē marī caátipeere caroticūrīcū. Cūā niñami marī caátianierē caroaro caññabesei. Cū jetoa camasārē na netōōmasīñami. Tunu bairoa cū jetoa camasārē na yasiomasīñami. Bairi mujāā pūame, ¿nopēīrā, “Apei cū caátiere jāā majū jāā iñabese masīña,” mujāā iñati? Bairo mujāā caīrō ñuētīña.

Inseguridad del día de mañana

¹³Apeye mujāā yū caīrījērē tūgoya tunu: Mujāā jīcāārā atore bairo mujāā iña: “Áme, o ñamirōcā ti macāpū marī ágarā. Topū etarā, marī paawapatagarā jīcā cūma majū,” īrārē bairo mujāā īnucūña. ¹⁴Bairo caīrā nimirācūā, ni jīcāū ūcū ñamirōcā ūno cabaipere mujāā masīētīña. Marī caānie, “¿dope to baimiñati?” mujāā ī tūgoñaētīña. Ñamirōcācā oco buseri caānierē bairo mujāā āniña. Tie pūame ñamirōcācārē

baumirōcūā, cabero manicoáyá tunu. Tie cabairore bairo mujāā cūā mujāā baiāninucūña. ¹⁵Bairi atore bairo puame roque mujāā caītūgoñarō ñuña: “Dios cū caboro, topu marī ágarā. Tunu bairoa cū caboro, marī caátigarijere marī átimasīgarā,” mujāā caītūgoñarō ñuña. ¹⁶Bairo cabaimiatacūārē, mujāā puame: “Jāā majū jāā masīña jāā caátipeere,” mujāā caīnucūrījērē mujāā jānagaetiya. Tie ūnie ī tūgoñarīqūē ñuētīña. ¹⁷Bairi ni jīcāū ūcū caroa átajere masīmicūā, tiere cū caápericōāta, roro ácu átiyami Dios cū caīñajoro.

Advertencias a los ricos

5 ¹Mujāā, cadinero cūgonetōrī majā, tame, tūgoya yu caīrījērē: ¡Popiye mujāā cabaipeere tūgoñarī yapaparotiya! ¡Butioro otirīcaro cārō tūgoña yapapuaya! ²Capee āme mujāā cacūgomirījē boayasicoagaro. Juti caroa mujāā cūgomirījē cūārē moena butua ūgarerā átiyama. ³Mujāā yaye dinero oro, plata ūnie cūā ūtawitiri boaro baiya. Tiere īñarā, nipetiro camasā, “Dinerore camairā ñinama,” mujāārē ī masīñama. Bairo camairā mujāā caānoi, jicoquei popiye mujāā baio joroque mujāā átīgumi Dios. Mujāā puame pairo majū mujāā jeneño netōōcōāñupā ati rūmūrī, caānitusari rūmūrīrē. ⁴Tunu bairoa mujāā paabojari majārē na mujāā wapatiesupa na cawapatamirījērē. Bairi Dios nocārō capāārā ángelea majārē carotimasī puame mujāārē na cawapajēnirījērē tūgoñmi. “Jāārē wapa joetiayama jāā quetiuparā,” paabojari majā cū na caīrījērē tūgoñmi. ⁵Mujāā ati yerapu āna, capee majū mujāā cūgoya. Bairo cacūgorā ānirī, noo mujāā rupau caborore bairo jeto mujāā cajesorijere mujāā átīāninucūña.

Mujāā, wecu nurīcūrē na capajīāparo jūgoye, na canuu wcuorore bairo mujāā ānajē cutiya. Wecure cū na capajīārī rūmu caetarore bairo, mujāā cūārē petoaca rusaya Dios roro mujāārē cū caátipa rūmu. ⁶Tunu, aperā na cabuicuperimiatacūārē, mujāā puame, “Mujāā buicutiya,” na mujāā īña. Í yaparori bero, narē mujāā pajīārerotiya. Bairo mujāā caāto, na puame āmemasīētīñama.

La paciencia y la oración

⁷Bairi mujāā puame roque yu bairārē bairo caāna, popiye baimirācūā, tūgoñaenarē bairo tūgoñanetōcōāña marī Quetiupau nemo cū catunuatīpa rūmu caetaparo jūgoye. Wese paari majōcu cū cabairijere tūgoñaña mai: Cū puame cū wesere caocajājūgopeere patowācāēcū coteyami. Cabero yua, cū ote, cabutiro īñarī, tunu caocomani rūmūrē patowācāēcū coteyami, tie caroa rīca majūrē jegu. ⁸Torea bairo mujāā cūā Jesús nemo cū catunuetaparore patowācāēna, cū coteya. Merē marī Quetiupau nemo cū caetapa rūmu cōñarō baiya. Bairi tūgoñatutuacōā ninucūña.

⁹Mujāā, yu bairārē bairo caāna, āme popiye mujāā cabairijere āmeo busupaieticōāña, Dios puame roro mujāā cabusupairijere īñacōñarī mujāārē cū caīñabeseetiparore bairo īrā. Camasā na caátajere caīñabesei ati yerapu cū caetapa rūmu cōñarō majū baiya. ¹⁰Mujāā, yu bairārē bairo caāna, yu camairā tūgoñaña mai profeta* majā ānana na cabairiquere: Na puame Dios busuriquere camasārē na quetibujunetōōñesēāñupā. Popiye baimirācūā, tūgoñaenarē bairo tūgoñanetōcōāñupā. Narē bairo mujāā cūā popiye baimirācūā,

tũgoñanetõõcõãña roro mujãã catãmũorĩjērē. ¹¹ Bairi marĩ puame bairo na cabairiquere tũgorã, “USeanirĩ ãñupã na ùna Dios mena catũgoñanetõmasĩrĩ majã,” marĩ ĩ tũgoñaña. Merē mujãã tũgoyupa Job cawãmecũcũ ãnacũ cũ cabairique cũarē. Cũ cũã popiye baimicũã, tũgoñaecũrē bairo tũgoñanetõõcõãñupĩ. Tunu bairoa mujãã tũgoyupa Job popiye cũ cabairicarõ bero marĩ Quetiupau cũrē cũ cajuáatinemorĩqũērē. Marĩ Quetiupau puame nipetiro camasãrē bopacooro caĩñaũ majũ niñami. Torecũ nipetiro mujãã cũarē mujãã juáatinemogumi.

¹² Apeyera mujãã, yũ bairãrē bairo cañnarē, mujãã yũ quetibũjũnemoña tunu cañnimajũrĩ wãmerē: “Dios mena jãã ñña,” ĩ busueticõãña. Tore bairo ape wãmerĩ cũarē ĩ busueticõãña. Bairi, “Cariape jãã ñña,” tocãrõã ĩcõãjãna ánjã. “Dios mena jãã ñña,” ĩ busunemoẽtĩcõãña, “Roro mujãã ñña,” mujããrē Dios cũ caĩẽtĩparore bairo ĩrã.

¹³ Apeyera tunu: Ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ popiye bairi cũ cayarapuata, Diore cũ jeniáto. Apei caroaro useanirõ cũ caãmata, Diore basariquere cũ basapeoáto. ¹⁴ Tunu apei cariaũ cũ caãmata, ñubueri majãrē cajũgoãnarē na cũ piiáto, “Diopũre yũ na jẽnibõjaáto,” ĩ. Bairi na puame use aceituna* mena cariaũre cũ tuu yaparori bero, marĩ Quetiupau wãme mena ĩrĩ cũ na cajẽnibõjaro boya, cũ camasĩrĩjẽ mena cariaũre cũ cacatioparore bairo ĩrã. ¹⁵ Bairi Dios mena tũgoñatutuari

na cajẽniata, netõcoagarõ cũ riaye. Marĩ Quetiupau cũ camasĩrĩjẽ jũgori cariayecũcũ nimicũã, caticõogumi yua. Tunu bairo cũ puame roriye caátacu cũ caãmata cũarē, roro cũ caátajere cũ masiriyobõjagumi Dios. ¹⁶ Bairi mujãã cũã roro mujãã caátajere ãmeo quetibũjũya mujãã majũ. Bairo quetibũjuri yua, ãmeo jẽnibõjaya Diopũre, mujãã riayerē cũ canetõõparore bairo ĩrã. Bairi caũmu ñe ùnie caroriye wapa cacũgoecũ puame Diore butioro cũ cajẽniata, cũ cajẽnirĩjẽ cũ yueticõã cũ baietigumi Dios.

¹⁷ Tũgoñañijate profeta* Elías ãnacũ cũ caátajere: Marĩrē bairo caãcũ cũ cañnimiatãcũarē, Dios puame caroaro cũ yũyupũ butioro cũrē cũ cajẽnirĩjērē. “To oco ocaeparo,” Elías cũrē cũ cajẽnirõ jũgori, oco joesupi Dios ati yepare itia cũma ape cũma recomacã cãrõ yoaro majũ. ¹⁸ Cabero, “To oco ocáto tunu,” cũ caĩjẽnirõ bero, oco joyupi tunu Dios. Bairi ati yepa tunu oterique putijũgoyuparo, Elías Diore cũ cajẽnirõ jũgori.

¹⁹⁻²⁰ Apeyera tunu, mujãã, yũ bairãrē bairo caãna, ni jĩcãũ ũcũ mujãã mena macããcũ Jesũs busũriquere cajãnamiatacu puame apei cũ cabeyoriye jũgori Jesure tunu cũ caĩroata, netõgumi. Capee roro cũ caátiere netõgumi, apei cũ cabeyoriye jũgori. Bairi cũ bapa puame cũ yerĩ pũna cayasicoabũjõatãjere cũ netõõ joroque cũ átibõjagumi yua.

Tocãrõã niña atie queti yũ cawoaturije.